

Asia: VN/5025/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Mitä vaikutuksia arvioitte ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella olevan esimerkiksi yhteiskunnan tai kotitalouksien kustannuksiin, terveydenhuollon asiakkaisiin, palveluntuottajiin ja henkilöstöön?

Kuluttajaliitto ry (jälj. ”Kuluttajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta antaa sosiaali- ja terveysministeriölle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoaminen helpottaisi kotitalouksien mahdollisuuksia saada tarvitsemansa silmälasit kohtuullisella hinnalla. Asetuksella ei enää rajoitettaisi sitä, kenelle optikko saa itsenäisesti määrätä silmälasia, piilolaseja tai silmälasihin rinnastettavia optisia välineitä. Tällä hetkellä laillistettu optikko ei saa itsenäisesti määrätä silmälasia alle kahdeksanvuotiaalle lapselle; henkilölle, jolle on aikaisemmin suoritettu silmämunaan kohdistunut leikkaus; henkilölle, jolla ilmeisesti on silmänsairaus; eikä henkilölle, jonka näön tarkkuutta ei silmälasilla saada normaaliksi. Kun edellä mainittujen asiakasryhmien ei enää tarvitsisi hakeutua silmälääkärille silmälasireseptejä varten vaan he voisivat valita edullisemmat optikkopalvelut, pienenisivät asiakkaiden kustannukset. Tämä on kannatettavaa, sillä ihmisillä on tällä hetkellä suuria haasteita kasvavien terveydenhoitomenojen kanssa. Kuluttajaliiton teettämän kuluttajakyselyn [1] mukaan 16 %:lla vastaajista terveydenhoitomenojen hintojen nousu oli vaikuttanut kotitalouden taloudelliseen tilanteeseen erittäin paljon viimeisen puolen vuoden aikana ja 25 %:lla vastaajista se oli vaikuttanut jokseenkin paljon.

Ihmisillä on tällä hetkellä suuria haasteita päästä silmälääkäripalveluihin julkiselle sektorille, mikä näkyy myös THL:n tilastoissa [2]. Esimerkiksi kaihileikkaukseen pääsyä odotti vuoden 2024 lopussa jopa 13 285 ihmistä. Onkin välttämätöntä, että nyt yritetään löytää ratkaisuja silmätautien erikoisan hoidon pääsyn sekä työvoimaresurssin turvaamiseksi ja siinä optikkojen ja silmälääkärin työnjaon kehittäminen on yksi keino. Tulee myös huomioida, että silmätautien erikoisalaan tulee kohdistumaan lähivuosina ja vuosikymmeninä vielä nykyistäkin suurempi hoitopaine, kun vanheneva väestö tarvitsee yhä enemmän silmätautien erikoisan palveluita.

Lisääntyvä priorisointikeskustelu nostaa esiin myös kysymyksen resurssien vaikuttavasta käytöstä, ja jos vaihtoehtona on palveluvalikoiman rajaaminen tai ammattihenkilöiden välisen työnjaon tehostaminen, niin asiakkaiden näkökulmasta yleensä jälkimmäinen on kannatettavampi.

Kuluttajaliitto haluaa kuitenkin nostaa esiin, että uudistuksessa on erittäin tärkeää huomioida potilasturvallisuuskysymykset. Perustelumuiotiossa on todettu, etteivät asetuksen osamuutokset ole mahdollisia. Esiin nousee kysymys lasten potilasturvallisuuteen liittyen ja miten sinällään melko iso muutos alle kahdeksanvuotiaiden lasten silmälasien määräämisen osalta toteutetaan turvallisesti. Esityshän ei tarkoita sitä, että optikot määrisivät kaikki lasten silmälasit, mutta on selvää, että toteutuessaan esitys tulee siirtämään hoitovastuuta optikoille ja optometristeille. Kuluttajaliitto haluaa nostaa esiin kysymyksen siitä, olisiko jonkinlainen optikoiden ja optometristien täydennyskoulutus lasten hoidon osalta mahdollinen keino turvata lasten potilasturvallisuus uudistuksessa? Toisaalta tulee muistaa, että terveydenhuollon ammattihenkilöiden tulee jo nyt tunnistaa osaamisensa rajat ja tarvittaessa siirtää hoitovastuuta toiselle ammattilaiselle. Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että uudistuksen vaikutuksia on erittäin tärkeää seurata aktiivisesti ja mahdollisiin potilasturvallisuushaasteisiin tulee puuttua viipymättä.

Viitteet:

[1] Aula Research 2025, n=1149

[2] THL tilastoraportti 19/2025 16.4.2025

2. Muut huomiot

-

Lumijärvi Julia
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf